

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.131.5

ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА У ПРОВАДЖЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Коваль Алла Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного
та адміністративного права і процесу
(Чорноморський національний
університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна)

Статтю присвячено дослідженню інституту негласних (слідчих) розшукових дій та проблемам участі захисника в їх провадженні. Визначено, що права особи, щодо якої проводяться негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні, можуть захищатися самостійно або через свого захисника (захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого). Аналізуються проблеми, що виникають під час реалізації таких повноважень, як ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК України, одержання копій процесуальних документів та письмових повідомлень, заявлення клопотань про проведення процесуальних дій, заявлення клопотань про забезпечення безпеки щодо свого підзахисного, членів його сім'ї, його близьких родичів, майна, житла тощо, збирання і подання слідчому, прокурору, слідчому судді доказів, застосування з додержанням вимог КПК України технічних засобів під час проведення процесуальних дій, в яких він бере участь, оскарження рішень, дій та бездіяльності слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України, зокрема: рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій; вимагання відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК України. Розглядається проблема бездіяльності слідчого стосовно клопотання захисника або безпідставної відмови в його задоволенні, неможливості отримання копій процесуальних документів, що є підставою проведення НСРД або їх відмови, зокрема ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НСРД або ухвали слідчого судді про відмову на надання дозвілу на її проведення, постанови слідчого про проведення відповідної НСРД. На підставі дослідження норм кримінального процесуального законодавства, матеріалів кримінальних проваджень, опитування працівників слідчих, оперативних підрозділів та адвокатів зроблено відповідні висновки та сформульовано пропозиції до кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, права людини, адвокат, захисник, прокурор.

**THE PROBLEMS OF THE PARTICIPATION OF THE DEFENDER
IN THE CONDUCTING OF THE SECRET INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS**

Koval Alla Anatoliivna,
candidate of juridical sciences,
Head of the Department of
Constitutional and Administrative Law
(Petro Mohyla Black Sea State University,
Mikolayv, Ukraine)

The article is devoted to the researching of the institute of the secret investigative (search) actions and the problems of the participation of the defender in their conducting.

It has been determined that a person against whom the secret investigations (search) actions are conducted may protect his (her) rights himself (herself) or through their own defender (the defender is a lawyer who protect the suspect, the accused persons). The problems that arise during the exercising of such powers, as well as getting acquainted with the materials of the pre-trial investigation in the order provided for in Art. 221 CPC of Ukraine; to receive copies of procedural documents and written communications; to file a motion for conducting of the procedural actions; to file a petition for the security of their client, members of his family, his close relatives, property, housing, etc.; to collect and submit evidence to the investigator, prosecutor, investigator judge; to use technical means in compliance with the requirements of the CPC of Ukraine in the conducting of the procedural actions in which he participates; to challenge decisions, actions and omissions of the investigator, prosecutor, investigator judge in accordance with the procedure provided for by the CPC of Ukraine, in particular: the decision of the investigator, the prosecutor to refuse to comply with the petition for holding secret investigative (search) actions; to demand the opening of the materials in accordance with Article 290 of the CPC of Ukraine. The problem of the inaction of the investigator regarding the defense counsel's request, or the groundless refusal in his satisfaction is considered, the impossibility of the obtaining of copies of the procedural documents that are grounds for the conducting of a SISA or their refusal, in particular: the decision of the investigating judge on the permitting of the SISA or the decision of the investigating judge on refusal to grant the permit for its conducting, the decision of the investigator on conducting the appropriate SISA. Based on the study of the norms of criminal procedural legislation, materials of criminal proceedings, interviews with investigators, operational units and lawyers, relevant conclusions and proposals were made to the criminal procedural law.

Key words: secret investigative (search) actions, legal technique, human rights, lawyer, defender, prosecutor.

Напрями захисту прав і свобод людини у кримінальному судочинстві є незмінним приводом для широких дискусій у колі вітчизняних теоретиків і практиків. Але всі єдині у тому, що шлях України до Європи є, по суті, безальтернативним. Цей шлях – повернення в бік людини, забезпечення її свободи в умовах державної організації, піднесення її гідності, економічного процвітання та соціальної захищеності, захисту та гарантій фундаментальних прав і свобод. Це шлях до панування верховенства права.

Необхідність узгодження національного законодавства з європейськими стандартами захисту прав людини зумовила прийняття Кримінального процесуального кодексу 2012 р., через що у кримінальному судочинстві з'явилося чимало новел. Найбільш суттєвими є посилення ролі суду в забезпеченні принципів недоторканності особи, її житла, таємниці листування, телефонних розмов, кореспонденції, змагальності сто-

рін, забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист, презумпції невинуватості, істотне посилення статусу захисника. Було запроваджено й нові засоби збирання доказів – негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД).

Питання участі захисника у кримінальному провадженні вивчали В.П. Бахін, Т.В. Варфоломеєва, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, Я.П. Зейкан, М.М. Михеєнко, В.О. Попелюшко та інші. Проблеми інституту негласних слідчих (розшукових) дій є предметом дослідження В.Д. Берназа, О.М. Дроздова, О.В. Капліної, Є.Д. Лук'янчикова, М.А. Погорецького, Д.Б. Сергєєвої, О.Ю. Татарова, В.В. Тищенко. Проте ролі захисника у забезпеченні прав людини під час провадження НСРД належної уваги з боку вчених не приділялося, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета статті полягає у з'ясуванні ролі захисника під час провадження НСРД, виявленні проблем, що виникають у процесі його діяльності в цій сфері, та формулюванні пропозицій щодо їх вирішення.

Відповідно до ч. 1 ст. 45 КПК України захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) [1].

У контексті сформульованої мети дослідження варто зазначити, що відповідно до КПК України захисник наділений повноваженнями, що можуть ним використовуватися під час проведення слідчим/прокурором НСРД у кримінальному провадженні, зокрема: 1) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК України; 2) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення; 3) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій; 4) заявляти клопотання про забезпечення безпеки щодо свого підзахисного, членів його сім'ї, його близьких родичів, майна, житла тощо; 5) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази; 6) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби під час проведення процесуальних дій, в яких він бере участь; 7) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України, зокрема: рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій; 8) вимагати відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК України.

На жаль, на практиці під час реалізації своїх повноважень захисником виникає низка проблем.

По-перше, з моменту укладення договору про надання правової допомоги спроби захисника ознайомитися з матеріалами кримінальної справи в порядку ст. 221 КПК України, як правило, закінчуються невдало. Аналогічна ситуація виникає у разі заявлення клопотання захисника про проведення процесуальних дій.

Відповідно до ст. 221 КПК України слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового розслідування задля ознайомлення, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню. При цьому, на нашу думку, викладення ст. 221 КПК України є не зовсім вдалим, оскільки містить оціночне поняття «може зашкодити досудовому розслідуванню», яке не розкривається в законодавстві, а тому у процесі правозастосування може викликати певні труднощі.

Так, проведене нами опитування адвокатів дає змогу дійти висновку, що здебільшого слідчі на порушення вимог ст. 220 КПК України зовсім не реагують на ці кло-

потання, безпідставно відмовляють в їх задоволенні, посилаючись на необґрунтовані причини або частково надають матеріали досудового розслідування, ознайомлення з якими, на їх думку, не може зашкодити досудовому розслідуванню.

При цьому варто звернути увагу, що чинний КПК України не передбачає відповідальності слідчого за бездіяльність стосовно клопотання захисника або за безпідставну відмову в його задоволенні, що дає слідчому змогу зловживати своїми повноваженнями.

Таким чином, на нашу думку, з метою більш ефективного захисту прав особи у кримінальному провадженні, в тому числі під час проведення НСРД, необхідно внести певні зміни у ст. 220 КПК України стосовно *запровадження відповідальності слідчого за порушення процедури розгляду клопотань* під час досудового розслідування.

Ще одна проблема у реалізації своїх повноважень захисником у кримінальному провадженні, в тому числі під час проведення НСРД, пов'язана зі збиранням і поданням слідчому, прокурору, слідчому судді доказів.

Новий КПК України, як вже говорилося, посилює повноваження захисника під час здійснення функції захисту, але, на жаль, є не досить досконалим у частині визначення механізмів реалізації повноважень захисником, пов'язаних зі збиранням доказів та їх допустимістю у кримінальному провадженні.

З цього приводу варто зазначити, що збільшення прав адвоката щодо змоги самостійно збирати докази прямо розширює межу допустимості доказів. Ст. 86 КПК України встановлює: «Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом» [2, с. 4].

Враховуючи зазначене, варто наголосити, що для захисника, як для суб'єкта захисту прав і законних інтересів осіб у кримінальному провадженні, є вкрай важливими моменти, пов'язані з проведенням НСРД і належністю та допустимістю доказів, отриманих під час них: законність проведення НСРД (тобто наявність постанови слідчого або прокурора та відповідність її ст. 251 КПК України), дотримання строків її проведення (тобто їх відповідність вимогам кримінального процесуального законодавства залежно від суб'єкта прийняття рішення про їх продовження), відповідність суб'єкта, що надав дозвіл на здійснення НСРД, вимогам КПК України. Однак на практиці захисник досить часто зустрічається із проблемами реалізації своїх повноважень під час перевірки вищезазначених аспектів через відсутність можливості отримання копій процесуальних документів, що є підставою проведення НСРД, або їх відмови, зокрема ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НСРД або ухвали слідчого судді про відмову на надання дозволу на її проведення, постанови слідчого про проведення відповідної НСРД.

Такі процесуальні документи відсутні у матеріалах кримінальної справи, оскільки відповідно до п. 5.1. Інструкції про організацію проведення НСРД постановою слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та додатки до нього, протокол про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості про факт та методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, підлягають засекречуванню [3].

І навіть після завершення проведення НСРД, коли грифи секретності матеріальних носіїв інформації підлягають розсекречуванню і до розсекречених матеріалів доступ надається разом з іншими матеріалами досудового розслідування в порядку с

т. 290 КПК України, копії процесуальних документів, що є підставою проведення НСРД або їх відмови, стороні захисту не надаються, що є незаконним відповідно до вимог КПК України та Інструкції про організацію проведення НСРД.

Так, у кримінальному провадженні № 12017230030002264 щодо особи К., підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України, проводились такі НСРД, як контроль за вчиненням злочину у формі оперативної закупки (ст. 271 КПК) та аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК), проте ухвали апеляційного суду про надання дозволу на проведення НСРД, на підставі якої проводився аудіо-, відеоконтроль особи, у матеріалах провадження не було. Не було також і постанови прокурора про надання дозволу на проведення контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки. Результатом такої практики є заявлення захисником у суді клопотань про визнання зібраних доказів незаконними, а складених протоколів – недопустимими доказами.

Незаконність зазначеного підтверджує судова практика. Рішеннями Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ докази, отримані в результаті застосування НСРД, які в порядку ст. 290 КПК України в повному обсязі не відкривалися стороні захисту і в суді не досліджувалися, зокрема матеріали, які були юридичною підставою проведення НСРД, визнавалися незаконними.

Підтвердженням зазначеного є рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 24.03.2015 р. (справа № 5-747км15 стосовно М.Д. Литвиненка) [4], від 09.04.2015 р. (справа № 5-229км15 стосовно В.І. Шляхова) [5] тощо.

Таким чином, можемо дійти висновку, що у разі невідкриття матеріалів відповідно до положень ст. 290 КПК України стороною обвинувачення стороні захисту суд не має права допустити відомості, що містяться в них як докази.

Наступним проблемним питанням реалізації своїх повноважень захисником, пов'язаних зі збиранням доказів та їх допустимістю у кримінальному провадженні, є *право захисника ініціювати проведення НСРД*.

Зі ст. 93 та ст. 303 КПК України випливає, що засобом збирання доказів у конкретному кримінальному провадженні є право захисника бути суб'єктом ініціювання проведення НСРД. Із метою реалізації зазначеного права захисник подає слідчому, прокурору відповідне клопотання, як і будь-яке інше, що розглядається в порядку, передбаченому у ст. 220 КПК України, у строк не більше трьох днів із моменту подання. Відповідно до зазначеної норми захисники повідомляють про результати розгляду клопотання. При цьому про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання виноситься вмотивована постанова, копія якої вручається захисникові.

Аналіз цієї статті говорить про те, що звернутись до слідчого чи прокурора захисник може лише в тих випадках, коли вирішення певного клопотання належить до їх компетенції. Звернутись до суду безпосередньо захисник може лише у разі, коли в задоволенні заявленого ним клопотання до слідчого чи прокурора відмовлено.

Звичайно, можливість оскарження захисником до слідчого судді постанови слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій є важливою гарантією здійснення захисником своїх повноважень у сфері забезпечення прав людини у кримінальному провадженні, в тому числі і під час здійснення НСРД. Водночас з урахуванням слідчо-прокурорської практики, відсутність норми, яка б давала змогу захиснику звернутись із клопотанням про проведення певної НСРД безпосередньо до суду, зводить нанівець принцип рівності сторін та змагальності, що, своєю чергою, тягне до порушення засади розумності строків, а також порушення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження.

А тому залишається незрозумілим питання, чому захисник не може самостійно звернутись до слідчого судді з клопотанням про проведення НСРД, адже відповідно до КПК України саме слідчий суддя надає дозвіл на проведення більшості НСРД, проте ініціаторами такого клопотання є лише прокурор або слідчий.

Таким чином, варто зазначити, що наявна ситуація не лише не відповідає потребам правозастосовчої практики, з чим згодні майже 100% опитаних адвокатів, але й засадам кримінального провадження, які визначають сутність кримінального процесу в Україні загалом.

О.Г. Яновська слушно зазначає з цього приводу: «Пряма залежність сторони захисту від рішення сторони обвинувачення щодо доцільності проведення тих чи інших процесуальних дій та явна невідповідність строків реагування судового органу на звернення двох сторін під час вирішення ідентичних питань у процесі досудового розслідування свідчить про відсутність рівності сторін та недостатню процесуальну забезпеченість засади змагальності в кримінальному провадженні» [6, с. 128].

На нашу думку, з метою ефективної реалізації принципів рівності сторін та змагальності у кримінальному провадженні, удосконалення процесуального статусу захисника та забезпечення гарантій його діяльності, а також захисту прав та законних інтересів учасників кримінального провадження необхідно у чинне кримінальне законодавство внести зміни стосовно закріплення у ч. 3 ст. 246 КПК України та Розділі II «Підстави та порядок отримання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій» Інструкції про організацію проведення НСРД можливості захисника звертатись з ініціюванням НСРД до слідчого судді з клопотанням про їх проведення.

Водночас у контексті нашого дослідження варто звернути увагу на ч. 6 ст. 223 КПК України, яка також стосується процесуального статусу сторони захисту. Так, відповідно до цієї статті слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній. При цьому, що розуміти під цією частиною відповідної норми, «крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо», в кримінальному процесуальному законодавстві не конкретизовано.

Ми вважаємо, що за таких умов законодавець мав на увазі саме НСРД. А тому, на наш погляд, захисту прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також інтересам кримінального судочинства загалом відповідатиме закріплення на законодавчому рівні права сторони захисту, до якої, як було зазначено, належить і представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, брати участь у проведенні НСРД, якщо вона здійснюється за їх клопотанням.

Запропонована нами зміна буде узгоджуватись із ч. 2 ст. 22 КПК України, відповідно до якої сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених КПК України.

Однак у разі участі захисника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження у проведенні НСРД, якщо вони здійснюється за їх клопотанням, із метою нерозголошення відомостей про факти та методи проведення НСРД, інформації, що отримана в результаті їх здійснення, а також захисту прав людини, захисник та інші суб'єкти, що брали участь у проведенні НСРД, мають в обов'язковому порядку бути попереджені про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації, пов'язаної з проведенням НСРД, а також мають надавати розписку про нерозголошення такої інформації.

У зв'язку із цим доцільно ч. 3 ст. 246 КПК України викласти у такій редакції: «Рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених цим Кодексом, – слідчий суддя за клопотанням прокурора/клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або за клопотанням сторони захисту».

Водночас ч. 6 ст. 223 КПК України доповнити другим абзацом такого змісту: «У разі проведення негласної слідчої (розшукової) дії за клопотанням сторони захисту вона проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника юридичної особи, крім випадків, коли це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній».

Запропоновані нами нововведення мають стосуватися і представника юридичної особи, яким є професійний адвокат, оскільки відповідно до Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу. Згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» саме адвокатура України забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

Захисник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, що беруть участь у проведенні НСРД, на нашу думку, в обов'язковому порядку мають бути попереджені про кримінальну відповідальність під розписку за розголошення отриманої інформації, пов'язаної із проведенням НСРД.

У контексті нашого дослідження варто також звернути увагу на проблемне питання реалізації захисником своїх повноважень, пов'язаних із НСРД, а саме: заборону отримання ним, як і будь-яким іншим учасником кримінального провадження, копії протоколу про результати НСРД.

Так, відповідно до ст. 254 КПК України, виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них не допускається [1]. Однак варто зазначити, що це суперечить вимогам ст.ст. 42, 48 КПК України щодо права учасника кримінального провадження отримувати копії процесуальних документів.

Така ситуація може негативно вплинути на якість та ефективність захисту, оскільки захисник може не запам'ятати певні деталі під час ознайомлення з протоколом, бути обмежений у роботі з протоколом про результати НСРД через зайнятість в інших кримінальних справах, особливо коли час ознайомлення з матеріалами справи збігається з часом закінчення досудового розслідування. Цілком логічно, що велике значення для з'ясування моментів порушення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, виявлення фактів фальсифікації має зіставлення однієї слідчої дії з іншою, що можна зробити лише за наявності процесуальних документів та їх детального аналізу.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне скасувати ч. 3 ст. 254 КПК України щодо заборони виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них.

Отже, недосконалість кримінального процесуального законодавства щодо участі захисника у процесі провадження негласних слідчих (розшукових) дій тягне порушення принципу змагальності сторін у кримінальному судочинстві, а зрештою порушення конституційних прав людини. Вважаємо, що впровадження запропонованих нами змін до Кримінального процесуального кодексу сприятиме утвердженню прав людини та забезпеченню верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 11.12.2018).

2. Мицик О.В. Новели Кримінально-процесуального кодексу України стосовно збільшення повноважень захисника по збору доказів та їх реалізація на практиці. URL: http://uba.ua/documents/doc/mitsik_08_02_2013.pdf

3. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12/page> (дата звернення: 11.12.2018).

4. Ухвала Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24.03.2015 р. № 5-747км15. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/vr150387> (дата звернення: 11.12.2018).

5. Ухвала Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від від 09.04.2015 р. № 5-229км15. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/43555459> (дата звернення: 11.12.2018).

6. Яновська О. Правова позиція захисту в кримінальному провадженні: шляхи відстоювання у процесі доказування. Право України. 2014. № 10. С. 124–132.

УДК 343.102

ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ФАКТИЧНИХ ДАНИХ ПРИВАТНИМИ ДЕТЕКТИВАМИ

Лисеюк Андрій Миколайович,
кандидат юридичних наук
доцент кафедри оперативного-
розшукової діяльності (Національний
державний університет фіскальної
служби України, м. Ірпінь, Україна)

Максименко Максим Юрійович,
здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня факультету
підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції (Національний
державний університет фіскальної
служби України, м. Ірпінь, Україна)

У статті розглядаються основні положення правової доктрини про надання детективних послуг в Україні. Досліджено етапи розвитку ринку приватних розшукових послуг в Україні. З'ясовано особливості актуального стану їх надання. Виокремлено ознаки та сформульовано поняття приватної детективної (розшукової) діяльності.

Проаналізовано міжнародний досвід країн, які вноормували приватну детективну діяльність і забезпечили можливість використання її результатів, у тому числі, у кримінальному судочинстві. Проаналізовано позиції вчених і законопроекти про приватну